

TILSYNSUTVALGET
FOR DOMMERE

Tilsynsutvalget for dommere har i møte den 25. mars 2021 truffet vedtak i

- Sak nr:** 20-088 (arkivnr: 20/3151)
- Saken gjelder:** Klage fra A på lagdommer B ved X lagmannsrett
- Utvalgsmedlemmer:** Bjørn Eirik Hansen (leder)
Heidi Heggdal
Ketil Myhre
Eva Albertsen Malt
Turid Ellingsen
- Offentlighet:** I medhold av offentlighetsloven § 13 første ledd, jf. forvaltningsloven § 13 første ledd nr. 1, er private parters navn unntatt fra offentlighet. For øvrig er vedtaket offentlig, jf. offentlighetsloven § 3.
- Vedtak:**
1. Klagen avvises i den utstrekning den gjelder forhold Tilsynsutvalget ikke har anledning til å vurdere.
  2. Det foreligger for øvrig ikke grunnlag for anvendelse av disiplinærtiltak overfor lagdommer B.

Innledning:

Ved brev av 27. november 2020 har A klaget på lagdommer B ved X lagmannsrett. Klagen gjelder dommeradferd. Klagen er forelagt lagdommer B, som ved brev av 11. desember 2020 har avgitt uttalelse. Utvalget har videre innhentet uttalelse fra meddommere, bistandsadvokat og aktor. Klagen er supplert ved brev av 22. desember 2020. Førstelagmann C ved X lagmannsrett er orientert om klagen.

Saksfremstilling:

Den underliggende saken gjaldt en straffesak ved X lagmannsrett. Klager var tiltalt i saken. Hovedforhandling ble avholdt 16 og 17. november 2020 og dom ble avsagt 30. november 2020.

Klager – A – har i hovedsak vist til følgende:

Han mener at han ble avbrutt av innklagede under sin forklaring. For han var det viktig at han forklarte det som skjedde før de seksuelle handlingene. Han følte at han måtte forte seg og hoppet over viktige detaljer i sin forklaring. Fagdommer spurte han flere ganger om hans bakgrunn. Spørsmålene var svært krenkende og hadde ingenting med hovedforhandlingen å gjøre. For han var disse spørsmålene en konstant påminnelse om at han ikke ser etnisk norsk ut selv om han er oppvokst i Norge. Han ble fornærmet og krenket. Han mener dommerens motivasjon var å fremstille han som «den fremmede». På slutten av hovedforhandlingen ble han nok en gang avbrutt av samme dommer. Fagdommeren avbrøt han under sluttinnlegget. Hans ord var følgende «Du må ikke repetere det som allerede er sagt». Svært uhøflig, når man nettopp har fått ordet, han hadde ikke sagt så mye enda. På grunn av avbrytelsene fikk han ikke tatt opp tre punkter. Han mener innklagede opptrådte nedlatende og respektløst.

Innklagede – lagdommer B – har i hovedsak vist til følgende:

Når det gjelder hans spørsmål om når klager kom til Norge, om han var norsk statsborger og hadde norsk pass, ble disse spørsmålene stilt fordi han anså dem relevante for både skyldspørsmål og straffespørsmål. Han var opptatt av å avdekke hvilke forutsetninger klager hadde for å opptre adekvat i henhold til norske normer og regler. Hans motivasjon for å stille spørsmål var i første rekke knyttet til at han ville avdekke eventuelle momenter som kunne tale til tiltaltes gunst. Når det gjelder avbruddet knyttet til at han ønsket at han under sin forklaring skulle komme til de handlingene tiltalen gjaldt, skyldtes det at han allerede hadde snakket en del om sin utdanning og fortid som lærer på en måte som var egnet til å sette ham i et fordelaktig lys. Dette var før han hadde sagt noe om det tidsrommet tiltalen gjaldt. Han anerkjenner at tiltalte må ha et visst spillerom under sin frie forklaring, men at det etter loven er rettens leder som skal ha regien også i denne delen. Han ønsket at tiltalte skulle forklare seg om tema som hadde betydning for skyldspørsmålet. Han forsøkte å avbryte og rettlede ham på en respektfull og høflig måte. Da han avbrøt ham da han fikk ordet til slutt, skyldtes det at han tok opp igjen punkter i egen forklaring som de hadde hørt før. Han ville fortelle ham at det ikke var meningen at han skulle begynne å forklare seg om sakens spørsmål en gang til. Han mener han har opptrådt innenfor alminnelige rammer som rettens administrator og er uenig i at det er grunnlag for en klage. Han er uansett lei for at den tiltalte subjektivt har funnet grunnlag for å klage. Han anser det som en profesjonell plikt å behandle alle som opptrer i retten med respekt og høflighet.

Bistandsadvokat – advokat D – har i hovedsak uttalt følgende:

Hun har notert at dommeren innledningsvis spurte tiltalte om når han kom til Norge og om han var norsk statsborger. Hun fikk ikke med seg om han spurte om tiltalte hadde pass. Tiltalte fikk også spørsmål om adresse, om han hadde forsørgelsesbyrde, arbeid og økonomi mm. Det var

opplyst at hans kone trengte tolk og en kunne høre at norsk ikke var hans morsmål. For henne fremsto spørsmålene naturlige og ikke påfallende. Det er riktig at tiltalte ble avbrutt under sin frie forklaring. Rettens administrator kan og skal lede forhandlingene, herunder hjelpe aktørene til å holde fokus på hva saken gjelder. Hun har ingen innsigelser til hvordan dommeren styrte forhandlingene. Slik hun oppfattet det fikk tiltalte rikelig anledning til å fremheve seg selv. Sett fra hennes ståsted var det en belastning for hennes klient å sitte å høre på dette. Det han fortalte hadde ikke relevans for saken, utover at hun oppfattet det slik at hans pedagogiske egenskaper var en årsak til at han ble fast ansatt på den skolen fornærmede senere begynte på. Slik hun ser det, og sett opp mot andre rettsaker hun har deltatt i, fikk tiltalte rikelig med spillerom. Dommeren balanserte på en respektfull måte hensynet til tiltalte og sakens fremdrift. Etter at forhandlingene og prosedyrene var sluttført fikk tiltalte ordet. Det er da ikke uvanlig at en tiltalt har behov for å gjenta sin forklaring, mer enn å komme med tilføyende kommentarer. Så skjedde også i denne saken. Han startet med å repetere deler av sin forklaring og momenter som forsvarer hadde prosedert på. Han ble gjort oppmerksom på at han ikke trengte å gjenta det han allerede hadde fortalt. Dette ble gjort på en saklig og respektfull måte, slik hun oppfattet det.

Forsvarer – advokat E – har i hovedsak uttalt følgende:

På grunn av at klager har engasjert og fått oppnevnt ny forsvarer, finner han det ikke naturlig at han kommenterer de forholdene han har tatt opp.

Aktor – politiadvokat F – har i hovedsak uttalt følgende:

De innledende spørsmålene som tiltalte fikk vedrørende hans tilknytning til Norge var, etter hennes oppfatning, relevante både av hensyn til sakens opplysning og i forhold til den praktiske gjennomføringen av ankeforhandlingen. Blant annet var det nødvendig å få bekreftet at tiltalte ikke hadde behov for tolk. Spørsmålene ble stilt på en høflig og respektfull måte, og etterlot ikke et inntrykk av at dommeren eller rettens øvrige medlemmer ville legge vekt på utenforliggende hensyn ved sin behandling av saken. Tiltalte ble gitt rikelig med tid til å forklare seg om personlige forhold som var til gunst for han selv, herunder sin utdanning og sitt arbeid som lærer. Hensynet til sakens opplysning og en effektiv gjennomføring av ankeforhandlingen gjorde det nødvendig at rettens leder grep inn og ba om at tiltalte forklarte seg om det forhold som tiltalebeslutningen gjaldt. Dette ble gjort på en hensynsfull og respektfull måte overfor tiltalte. Hva gjelder avbrytelsen av tiltalte da han ble gitt ordet før forhandlingene ble avsluttet, var også denne nødvendig. Også ved denne anledning opptrådte dommeren på en vennlig og respektfull måte overfor tiltalte.

Dommer – lagdommer G – har i hovedsak uttalt følgende:

Spørsmålene vedrørende tiltaltes tilknytning til Norge ble slik hun husker det, stilt en gang helt innledningsvis i saken, og uansett ikke «flere ganger» slik klager hevder i sin klage. Hun kan ikke huske at det ble stilt spørsmål om norsk pass, men både statsborgerskap og tidspunktet for når klager kom til Norge ble avklart. Hun oppfattet spørsmålene som relevante for saken. Spørsmålene ble stilt på en høflig og respektfull måte. Hun husker at innklagede ved en anledning avbrøt klager under hans frie forklaring. Klager ble bedt om å gå over til å forklare seg konkret om de forhold tiltalen gjaldt. Etter hennes vurdering var dette nødvendig for å ivareta hensynet til en effektiv saksstyring. Klager ble på dette punktet avbrutt og veiledet på en vennlig og respektfull måte. Helt avslutningsvis måtte innklagede bryte av klager, og forklare ham at han ikke skulle gjenta det han tidligere hadde forklart. Også på dette punktet veiledet innklagede klager på en høflig og vennlig måte. Etter hennes vurdering opptrådte innklagede på en høflig, vennlig og respektfull måte ovenfor klager – og samtlige andre involverte – gjennom hele ankeforhandlingen. Klagers påstand om at klager opptrådte «nedlatende og respektløst» er etter hennes vurdering ganske enkelt helt uriktig.

Meddommer – H – har i hovedsak uttalt følgende:

Han oppfattet spørsmålene som relevante og tiltalte ble behandlet med respekt av innklagede. Tiltalte fikk god tid på å forklare seg både for det som var relevant i saken, og det som ikke var relevant i saken. Når det gjelder avbrytelsen som ble gjort før forhandlingene ble avsluttet, er det hans oppfatning at dette ble gjort fordi tiltalte startet opp igjen med momenter som tidligere fremkom i hans frie forklaring. Avbrytelsen ble oppfattet som relevant og tiltalte ble behandlet med respekt av innklagede. Oppsummert og med hans mangeårige erfaring som meddommer vil han si at innklagede gjorde en god jobb med å administrere retten og ga spillerom til alle parter på en respektfull og saklig måte.

Meddommer – I – har i hovedsak uttalt følgende:

Han har ingen kommentar mot innklagede da han ledet rettsforhandlingene i saken mot klager som han gjorde utmerket.

Meddommer – J – har i hovedsak uttalt følgende:

Hun kjenner seg ikke igjen i uttalelsene i klagen rettet mot innklagede. Hun opplevde at spørsmålene han stilte var relevante i tidsrommet de ble spurt, og ble stilt på en høflig og respektfull måte. Når det gjelder avbrytelsen det henvises til, tolket hun det også som nødvendig, da det fremstod som en ren repetisjon fra tidligere forklaring. Innklagede opptrådte også her profesjonell og respektfull mot tiltalte.

Meddommer – K – har i hovedsak uttalt følgende:

Lagdommeren opptrådte etter hans mening på en rolig og respektfull måte overfor alle aktører. Det være seg meddommere, vitner, advokater og ikke minst tiltalte. Tiltalte fikk god anledning til å svare for seg. Tiltalte ble på ingen måte vurdert skyldig/ikke skyldig på bakgrunn av sin hudfarge, men på bakgrunn av sine handlinger. Ankepunktet fra tiltalte om å bli avbrutt på slutten av forhandlingene faller på sin egen urimelighet. Tiltalte begynte med en forklaring på hva som hadde skjedd. Alt dette hadde han forklart seg om tidligere. Dersom det var en urimelig avbrytelse regner han med at tiltaltes forsvarer hadde kommet med innsigelser.

Meddommer – L – har i hovedsak uttalt følgende:

Hun har ingen merknader til klagen og tilsvaret til den.

Tilsynsutvalget for dommere ser slik på saken:

Tilsynsutvalget legger til grunn at saken er klar for realitetsbehandling. Partene er orientert om retten til å forklare seg muntlig for utvalget, men ingen av dem har bedt om å få avgi forklaring, jf. domstoloven § 238 annet ledd. Tilsynsutvalget har ikke funnet grunn til å pålegge noen av partene å forklare seg for utvalget. Klager har opplyst at han håper at han får anledning til å forklare seg muntlig for utvalget dersom det er behov for det. Tilsynsutvalget kan imidlertid ikke se at det foreligger et slikt behov i denne saken.

Tilsynsutvalget for dommere kan treffe vedtak om disiplinærtiltak dersom en dommer forsettlig eller uaktsomt overtrer de plikter som stillingen medfører, eller for øvrig opptrer i strid med god dommerskikk, jf. domstoloven § 236 første ledd.

En viktig begrensning i utvalgets myndighet følger av bestemmelsen i domstolloven § 236 fjerde ledd, hvor det er bestemt at utvalget ikke kan vurdere forhold som kan brukes som grunnlag for anke eller gjenåpning. Dette gjelder for eksempel innsigelser mot dommerens beslutninger i forbindelse med saksbehandlingen, prosessledelsen eller innvendinger mot selve rettsavgjørelsen. Det er uten betydning om ankeadgangen er benyttet eller ikke.

Klager har anført at fornærmede i saken fikk flere pauser under sin forklaring enn det han fikk, at ett av vitnene fulgte forhandlingen før han selv avgav forklaring og at han gikk glipp av deler av forhandlingen på grunn av tekniske mangler knyttet til rommet han fulgte fornærmedes forklaring fra.

Dette er et forhold som kan brukes som ankegrunn og som utvalget derved ikke kan vurdere. Denne delen av klagen avvises.

Klagen retter seg videre mot at dommeren avbrøt klager både under hans forklaring og hans avsluttende kommentarer, at dommeren opptrådte nedlatende og respektløst og at dommeren stilte ham spørsmål som var krenkende og uten relevans for saken.

Dette er forhold som utvalget kan vurdere.

I forarbeidene til domstolloven kap. 12, er det nærmere beskrevet hva som skal være retningsgivende for utvalgets vurdering av dommeratferd. Det er en viktig rettesnor for Tilsynsutvalget om det er påvist forhold som er egnet til å svekke tilliten til domstolene og dommerne, jf. Ot.prp. nr. 44 (2000-2001) side 174.

Tilsynsutvalget har i sin praksis lagt til grunn at det må være påvist konkrete forhold, f.eks. i form av krenkende utsagn eller annen klanderverdig opptreden fra dommerens side, for at utvalget skal kunne reagere med disiplinærtiltak. Utvalget kan ikke se at slike forhold er påvist i denne saken.

Anførselen om at dommeren stilte krenkende og irrelevante spørsmål er konkretisert til å gjelde spørsmål om når klager kom til Norge, om han har norsk statsborgerskap og norsk pass. Dommeren har gjort rede for at han mente at disse spørsmålene var relevante for saken. Aktor, bistandsadvokat og de øvrige dommerne har gitt uttrykk for samme vurdering. Tilsynsutvalget skal for sin del bemerke at en dommer har vide rammer når det gjelder å stille spørsmål som dommeren mener er relevante for saken opplysning eller gjennomføring. For utvalget er det ikke nødvendig å ta stilling til om de aktuelle spørsmålene var relevante, idet spørsmålene uansett ikke kan karakteriseres krenkende på noen måte. Utvalget kan heller ikke se at spørsmålene gav uttrykk for en forutinntatt holdning eller et bevist forsøk på å sette klager i et dårlig lys på grunn av hans etniske bakgrunn.

Når det gjelder anførselen knyttet til avbrytelser, vil utvalget bemerke at en dommer har både en rett og plikt til å lede forhandlingen inn på det som er relevant for saken. Dommeren vil herunder ha anledning til å avbryte tiltalte og vitner under deres forklaringer. Videre skal det bemerkes at tiltaltes rett til avsluttende bemerkninger er begrenset til korte kommentarer og at en dommer i alminnelighet vil ha anledning til å avskjære gjentakelser av tidligere forklaringer. Dommerens vurdering av hva som var relevant for saken ligger utenfor det utvalget har anledning til å vurdere. Det bemerkes imidlertid for ordens skyld at det følger av rettsboken at klager fikk anledning til å forklare seg i to timer og førtifem minutter. Tilsynsutvalgets vurdering av dette forholdet vil måtte knytte seg til om avbrytelsene har skjedd på tilstrekkelig respektfull måte. Uttalelsene som er innhentet fra de øvrige aktørene gir ingen holdepunkter for at måten dommeren avbrøt klager på var klanderverdig. Tvert imot beskrives dommerens opptreden som vennlig og respektfull i alle henseender.

Den generelle anførselen om at dommeren opptrådte nedlatende og respektløst er ikke nærmere konkretisert. Uttalelsene fra de øvrige aktørene gir heller ingen støtte til at dommeren skal ha opptrådt på en slik måte.

Etter dette finner utvalget ikke grunnlag for å reagere med disiplinærtiltak overfor lagdommer B.

Tilsynsutvalget for dommere fatter etter dette slikt enstemmig

vedtak:

3. Klagen avvises i den utstrekning den gjelder forhold Tilsynsutvalget ikke har anledning til å vurdere.
4. Det foreligger for øvrig ikke grunnlag for anvendelse av disiplinærtiltak overfor lagdommer B.